

ATT HITTA LUGNET PÅ TAKET

2019-04-23

Av: Urbio

En allt mer vanligt förekommande ingrediens i dagens stadsbyggande är att ta tillvara på takens potential att fungera som platser för rekreation. Både bostadshus och byggnader för kontor- och handel förses med utomhusanläggningar på taken med både grönyta och vistelseyta. Är detta en trend vi kommer se mer av framöver?

Taklandskap kan aldrig ersätta det offentliga rummet i marknivå. Men platser på tak har något som gatan, parken, torget eller gården inte kan ge, iallafall inte på samma sätt. Högst upp på byggnader härskar naturkrafterna som solen och vindarna. Vyerna ut över stadslandskapet kombinerat med ett föränderligt himlavalv fascinerar många – likaså det avlägsna bruset från det pågående livet i staden därnere. Att möjliggöra att komma högst upp är att ge frihet åt människovarelsens drift till att få överblick och ingjuta lugn.

Idag upplever många att tiden löper på snabbare och snabbare. Samtiden manar till en ständig jakt på stimuli. Flertalet av oss lider av överhettade hjärnor, och vår motreaktion utgörs inte sällan av fler aktiviteter som vi stressar till, så som meditationspass, yogaklasser och skogsbadskurser. Vi måste lära oss att på regelbunden basis komma ned i varv, släppa på kraven och för en stund bara andas.

Taklandskap med bland annat spanläggning, festplats och sittplatser – allt med tillgång till ymnig takgrönska. Brf Täfteppan, Södermalm. Byggherre: Brf Täfteppan, arkitekt: Axeltoth, landskapsarkitekt: Urbio. Foto: Mikael Olsson.

Inom miljöpsykologin har det de senaste åren framkommit hur viktigt det är med utomhusvistelse i det gröna för psykiska välbefinnandet och fysiska hälsan. Stadens form måste möjliggöra många tillfällen för medborgarna att hitta vilopulsen i det vardagliga. Därför behövs skyddade platser utanför våra hem som ligger avskilt, ostört och helst präglad av ymnig växtlighet. Den egna trädgården är en sådan plats, men i den täta staden behöver vi dela den med andra.

När nya stadsdelar med bostäder planeras är målet att kvarterens gårdar ska utgöra platser för de boende att mötas på. En rådande sanning bland dagens stadsplanerare är att gårdarna ska vara öppna och tillgängliga för alla att beträda. Detta är något som arkitekturforskaren Eva Minoura ifrågasatt. I avhandlingen "Uncommon ground: Urban Form and Social Territory", 2016, menar hon att tillhörighet och den upplevda tryggheten ökar ju högre den sociala kontrollen är – vilket hänger samman med hur lite länkad platsen är till det offentliga i omgivningen. Diffust gestaltade ägandeskap i utomhusmiljön gynnar inte graden av utvistelse, menar Minoura.

Problemet är inte bara att gårdarna som byggs är tillgängliga för alla, det stora bekymret är att de ofta blir små till ytan och omkringliggande husen höga, vilket leder till skuggiga lägen och dåliga mikroklimat. Det är här taken kommer in. Taken är per automatik bara för de som har access till byggnaden. Här finns också tillgång till solljuset och utblickarna.

Rekreativ takterrass för både de boende och kontorspersonalen i byggnaden. Måsholmen, Skärholmen. Byggherre: Stockholmshem, arkitekt: SöderbergSöderberg, landskapsarkitekt: Urbio. Foto: Urbio.

Men taklandskapen har en rad utmaningar. Först och främst är de dyra att anlägga. Hur kan de bli möjliga även i projekt för mindre välbemedlade? Vidare gör det vindbitna och solutsatta läget utan någon naturlig markfukt att det bara är det mest torktåliga växterna som klarar sig. Om mer voluminös vegetation önskas är det datorstyrd droppbevattning som gäller, vilket kan liknas vid "stadsnatur i respiratorvård". Är det försvarbart ur ett hållbarhetsperspektiv?

Förmodligen kommer det bli allt mer konventionellt att bygga takträdgårdar, vilket lär resultera i att systemen blir både mer robusta och billigare än idag. Människor behöver sina privata reträttplatser för att koppla av, och i en mer urbaniserad framtid kommer taklandskapen helt säkert att spela en allt viktigare roll som rekreativ miljö för att varva ner.